

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของทรัพยากรที่ร่อยหรอ หรือกำลังจะหมดไปถือว่าเป็นปัญหาของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดอย่างรวดเร็วและขาดการอนุรักษ์ หรือแม้แต่ปัญหาเกี่ยวกับมลภาวะหรือมลพิษสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นปัญหาที่สิ่งแวดล้อมมีสิ่งเจือปนไม่ว่าจะเป็นรูปของสสารหรือพลังงานในปริมาณที่มากจนสภาพแวดล้อมรองรับไม่ได้ โดยทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในระบบนิเวศวิทยาตลอดจนทรัพย์สินและคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมโดยส่วนรวม และนอกจากนี้ยังมีปัญหาทางด้านสังคม ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำลายโครงสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ ด้วยเหตุจากการแข่งขันเพื่อการอยู่รอดของชีวิต โดยปัญหานั้นก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สินตามมา จากปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริง

ดังนั้นทางภาครัฐบาลและเอกชน จึงได้พยายามที่จะกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมขึ้นภายในหน่วยงานของตนเอง และชุมชนรอบข้างที่องค์กรตั้งอยู่ การจัดการและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมจึงถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญของทุกกลุ่มบุคคลในสังคม โดยเฉพาะสถานศึกษา เพราะในอนาคตเด็กเหล่านี้ถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศ และเนื่องจากเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นที่มีอายุอยู่ในช่วง 15 – 18 ปี ถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กในช่วงนี้เป็นวัยที่มีความเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย สติปัญญา ตลอดจนมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเรียนรู้ถึงปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถที่จะรับรู้ประสบการณ์ทางด้านต่าง ๆ ได้ เมื่ออยู่ร่วมอยู่กับครอบครัวของตนเองและชุมชนก็สามารถถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของตนเองได้ด้วยความเต็มใจโดยสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐบาล

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของกรมสามัญศึกษา ที่เกี่ยวข้องกัมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

ในสถานศึกษา ตามมาตรฐาน ISO 14000 โดยให้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและนโยบายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรเป็นส่วนใหญ่ ให้คนเป็นจุดศูนย์กลาง เพราะจากกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากคนเป็นผู้คิดและเป็นผู้กระทำ ดังนั้นการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องแก้ที่ผู้กระทำ ทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ วางแผน และร่วมมือกันแก้ปัญหา

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดนโยบายในเรื่องของสิ่งแวดล้อมศึกษา ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ไว้อย่างชัดเจน ส่วนในระดับอุดมศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ รวมไปถึงในระดับสายอาชีพยังไม่ได้ดำเนินการในเรื่องของสิ่งแวดล้อมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายในระดับประเทศเท่าที่ควร เนื่องจากบางสถาบันได้กำหนดเอาเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาสอนในชั้นเรียนน้อยเกินไป ทำให้เด็กขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องของสิ่งแวดล้อม และยังไปกว่านั้นเด็กที่ศึกษาทางสายอาชีพต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยสารพัดช่าง เมื่อพวกเขาเหล่านี้สำเร็จการศึกษา มากกว่าครึ่งหนึ่งจะต้องเข้ามาสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งถ้าหากว่าตลอดเวลาที่เรียนอยู่ในชั้นเรียนพวกเขาได้รับเอาเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมน้อยเกินไป พวกเขาอาจจะเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ เช่น นักเรียนแผนกช่างยนต์ที่ทิ้งน้ำมัน เครื่องยนต์ลงในดินหรือในน้ำ มีผลทำให้ดินและน้ำเสียได้ แต่ในขณะที่เดียวกันถ้าพวกเขาเหล่านี้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมแล้ว พวกเขาก็จะสามารถเป็นผู้ป้องกันปัญหานี้ได้โดยการปฏิบัติต่อของเสียและขยะอย่างถูกวิธีหรืออาจสร้างเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าถ้าหากในขณะที่ฝึกปฏิบัติการอาชีพอยู่นอกสถานศึกษานักเรียนเหล่านั้นได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงภัยอันตรายของความเสื่อมโทรมของปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้ว พวกเขาเหล่านี้ก็จะเป็นผู้ที่ช่วยป้องกันและรักษารวมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งถือว่าเป็นการช่วยลดความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อีกในระดับหนึ่ง

และจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนสาขาพาณิชยกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 ในโรงเรียนเอกชน ของจังหวัดพะเยา

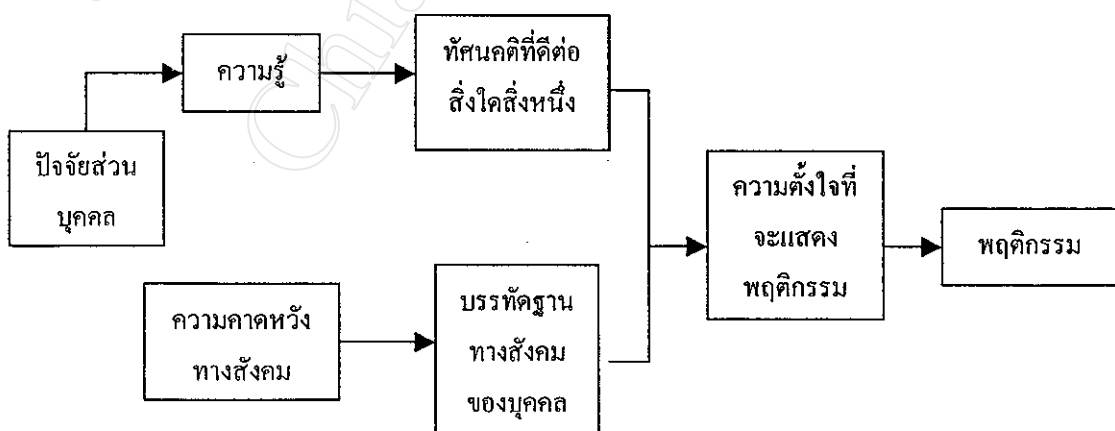
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 จังหวัดพะเยา

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความคาดหวังของสังคม และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 จังหวัดพะเยา

ผู้วิจัยมีความสนใจในทฤษฎีของฟิชเบินและมิดเดิลสแตด (Fishbein and Middlestadt) ซึ่งมีชื่อว่าทฤษฎีการกระทำที่ใช้เหตุผล (The Theory of Reasoned Action) (Hornik,1990) ซึ่ง

กล่าวไว้ว่า มนุษย์ทุกคนเมื่อมีความรู้ และความตระหนักเกิดขึ้น จะไปกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่างๆ ออกมา และถ้าบุคคลนั้นมีทัศนคติ (Attitude) ที่ดีมองเห็นประโยชน์และคุณค่าของการกระทำนั้นๆ แล้ว สิ่งเหล่านี้ก็จะนำไปสู่ความตั้งใจที่จะลงมือปฏิบัติ (Intention) กิจกรรมต่างๆ ออกมาได้ ซึ่งทั้งหมดก็จะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมนั่นเอง และเช่นเดียวกันกับความคาดหวังทางสังคมที่อยู่รอบตัวบุคคลของแต่ละคน เมื่อทุกคนเห็นคุณค่าหรือประโยชน์แล้วก็จะทำให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมของบุคคลขึ้นมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถทำให้บุคคลเกิดความตั้งใจที่จะลงมือปฏิบัติ (Intention) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาได้ ซึ่งจากแนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่าบรรทัดฐานทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อบุคคลที่อยู่รอบข้างด้วย อาจสรุปเกี่ยวกับการกระทำที่ใช้เหตุผล (The Theory of Reasoned Action) ดังนี้



จากแผนภูมิของทฤษฎีการกระทำที่ใช้เหตุผล ((The Theory of Reasoned Action)

ผู้วิจัยได้นำมาดัดแปลงให้ตรงตามแนวคิดที่จะทำการศึกษา ดังนี้

มนุษย์ทุกคนเมื่อมีความรู้ และความตระหนักเกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้จะไปกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ออกมา และถ้าบุคคลนั้นมีทัศนคติ (Attitude) ที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้วสิ่งเหล่านี้ก็จะนำไปสู่ความตั้งใจที่จะลงมือปฏิบัติ (Intention) กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดก็จะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น การที่เด็กจะมีความรู้ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมหรือไม่ นั่นทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลก่อน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการศึกษา เนื้อหาวิชาที่สอนเกี่ยวกับเรื่องของสิ่งแวดล้อมหรือแม้แต่เรื่องของการรับรู้ข่าวสารเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งที่รับรู้ได้ทั้งในสถานศึกษาหรือสถานศึกษา หรือรวมไปถึงสื่อต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีความรู้ในเรื่องของสิ่งแวดล้อมได้ ถ้าหากเด็กมีความรู้ดีว่าการคัดแยกขยะเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ สามารถนำขยะมาเปลี่ยนเป็นเงินได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลทำให้เด็กเกิดทัศนคติในด้านบวก จะมีผลทำให้เด็กเกิดความตั้งใจที่จะทำการคัดแยกขยะต่อไป และเช่นเดียวกันกับเรื่องความคาดหวังทางสังคมที่อยู่รอบตัวแต่ละคนจะนำไปสู่บรรทัดฐานของกลุ่ม แล้วก่อให้เกิดความตั้งใจที่จะลงมือปฏิบัติ (Intention) ซึ่งทั้งหมดก็จะนำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกมา ยกตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลรอบข้างตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ครู อาจารย์ หรือเพื่อน มีความคาดหวังว่า การคัดแยกขยะเป็นสิ่งที่ดี เพราะขยะบางประเภทสามารถนำมาขายได้ ถือว่าเป็นการแปรสภาพขยะให้กลายเป็นเงินได้ และนอกจากนี้ยังถือว่าเป็นการช่วยเหลือสังคมอีกระดับหนึ่งด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดเป็นบรรทัดฐานทางสังคมของบุคคลขึ้นมาได้ ทำให้เด็กเกิดความตั้งใจที่อยากจะทำลงมือปฏิบัติ ซึ่งทั้งหมดจะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมเช่นกัน ซึ่งจากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าบรรทัดฐานทางสังคมจะมีอิทธิพลต่อบุคคลที่อยู่รอบข้างด้วย

อิทธิพลของเครือข่ายทางสังคมที่มีผลต่อการสร้างและพัฒนาบรรทัดฐานส่วนบุคคล

โดยทัศนคติเกิดมาจากการเรียนรู้ และการได้รับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล บุคคลจะได้รับการปลูกฝังทัศนคติจากสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้ คือ

1. บิดามารดา โดยปกติบิดามารดามักจะถ่ายทอดความรู้สึกรักใคร่และสิ่งที่ชอบและไม่ชอบให้แก่บุตร

2. ครูอาจารย์ ครูอาจารย์มีหน้าที่ในการสั่งสอนอบรมและดูแลให้เด็กเป็นคนดี ดังนั้น ครูอาจารย์จะอบรม สั่งสอน และถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกต่าง ๆ ให้กับเด็ก จึงมีศิษย์จำนวนมากไม่น้อยที่มีทัศนคติในทำนองเดียวกับครู

3. เพื่อน เพื่อนมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างทัศนคติของบุคคลได้มาก ยิ่งเป็นกลุ่มเพื่อน ยิ่งมีอิทธิพลมากเป็นเงาตามตัว เพื่อน ๆ จะปลูกฝังทัศนคติให้แก่สมาชิกในกลุ่มนั้น ๆ เช่น นักเรียนที่หวังความก้าวหน้าทางการเรียนจะใช้เวลาว่างในการไปเรียนพิเศษ ในขณะที่เดียวกัน ก็จะชักชวนกลุ่มเพื่อนไปเรียนด้วย นับว่าเป็นการสร้างทัศนคติโดยอิทธิพลของเพื่อนให้แก่เพื่อน

4. สื่อมวลชน สื่อมวลชนส่วนใหญ่ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ บรรดา สื่อมวลชนดังกล่าว จะมีความสำคัญในการปลูกฝังทัศนคติ ทำให้เด็กและผู้ใหญ่มีความรู้สึก ความเชื่อ ความเข้าใจสอดคล้องกับรายการที่เสนอมาเป็นส่วนใหญ่

จากทฤษฎีข้างต้นที่กล่าวสามารถนำเอางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษาในด้าน ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ

1. สาขาวิชา

ณรงค์ ศรีสนิท (2524) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความรู้และเจตคติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของ นักศึกษาวิทยาลัยครูในส่วนกลาง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนสาขาสังคมศาสตร์มีเจตคติทางบวกในด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่านักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับ วัฒนา จันทระเสน (2539 : 123-126) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัด กรมอาชีวศึกษา พบว่า พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่เกี่ยวข้องกับวิชาสาขาที่เรียน และ การได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของ นิรมล กลั้มชุ่ม (2534) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้และพฤติกรรมของนักศึกษาวิทยาลัยครู เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อม ในกรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้และ พฤติกรรมของนักศึกษาวิทยาลัยครูเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาสาขา วิชาการเรียนวิชาทางสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบ นักศึกษาที่สังกัดสาขาวิชาที่ต่างกัน และมีคะแนน เฉลี่ยต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครต่างกัน และพบว่า ระดับ พฤติกรรมเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ไม่ขึ้นอยู่กับสาขาวิชาการเรียนวิชา สิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อม

2. การรับรู้ข่าวสาร

อำพรพรณ ยินดี (2537 : 63) ได้ศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนนทบุรี พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดนนทบุรีที่มีลักษณะของการรับรู้ข่าวสารที่ต่างกันจะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่างกัน ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของจุลลดา ไร่ชวดเจริญ (2536) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 480 ราย ซึ่งการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามพบว่า แม่บ้านที่มีการรับรู้ข่าวสารมากกว่ามีพฤติกรรมในการประหยัดพลังงานไฟฟ้ามากกว่าแม่บ้านที่มีการรับรู้ข่าวสารปานกลางและน้อย

3. ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กวี สุภานันท์ (2535, หน้า ก-ข) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้และความตระหนักของนักเรียนนายร้อยตำรวจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง และมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับสูง และนอกจากนี้ ศิริพน หงส์พันธุ์ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษของนักเรียนผู้ใหญ่ระดับ 5 ในเขตการศึกษา 5 พบว่า นักเรียนผู้ใหญ่ ระดับ 5 มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษอยู่ในระดับสูง และพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมีความสัมพันธ์กัน และในทำนองเดียวกัน จารุฉวี ประเสริฐวณิช (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่องความรู้และความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับมลพิษทางสภาวะแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับสูง นักเรียนหญิงมีความรู้มากกว่านักเรียนชาย และนอกจากนี้ เอี่ยมเดือน โกศลวิทย์ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลลำปาง ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลลำปางในระดับปานกลาง

4. ทศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ทวีบุญ แสงหล้า (2529 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเจตคติของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และกลุ่มตัวอย่างที่เรียนแผนกวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ มีเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากนักเรียนแผนการเรียนอื่น ๆ โดยมีนักเรียน

แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มีเจตคติทางบวกมากกว่า และทำนองเดียวกัน อัศนีศรีสุข (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาในทัศนคติในการอนุรักษ์ธรรมชาติและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสิ่งแวดล้อมด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยได้ทำการสอนเปรียบเทียบระหว่างการสอนโดยบทเรียนสำเร็จรูปกับการสอบแบบปกติ พบว่า นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีทัศนคติในการอนุรักษ์ทรัพยากรสูงขึ้นกว่าเมื่อยังไม่ได้เรียน

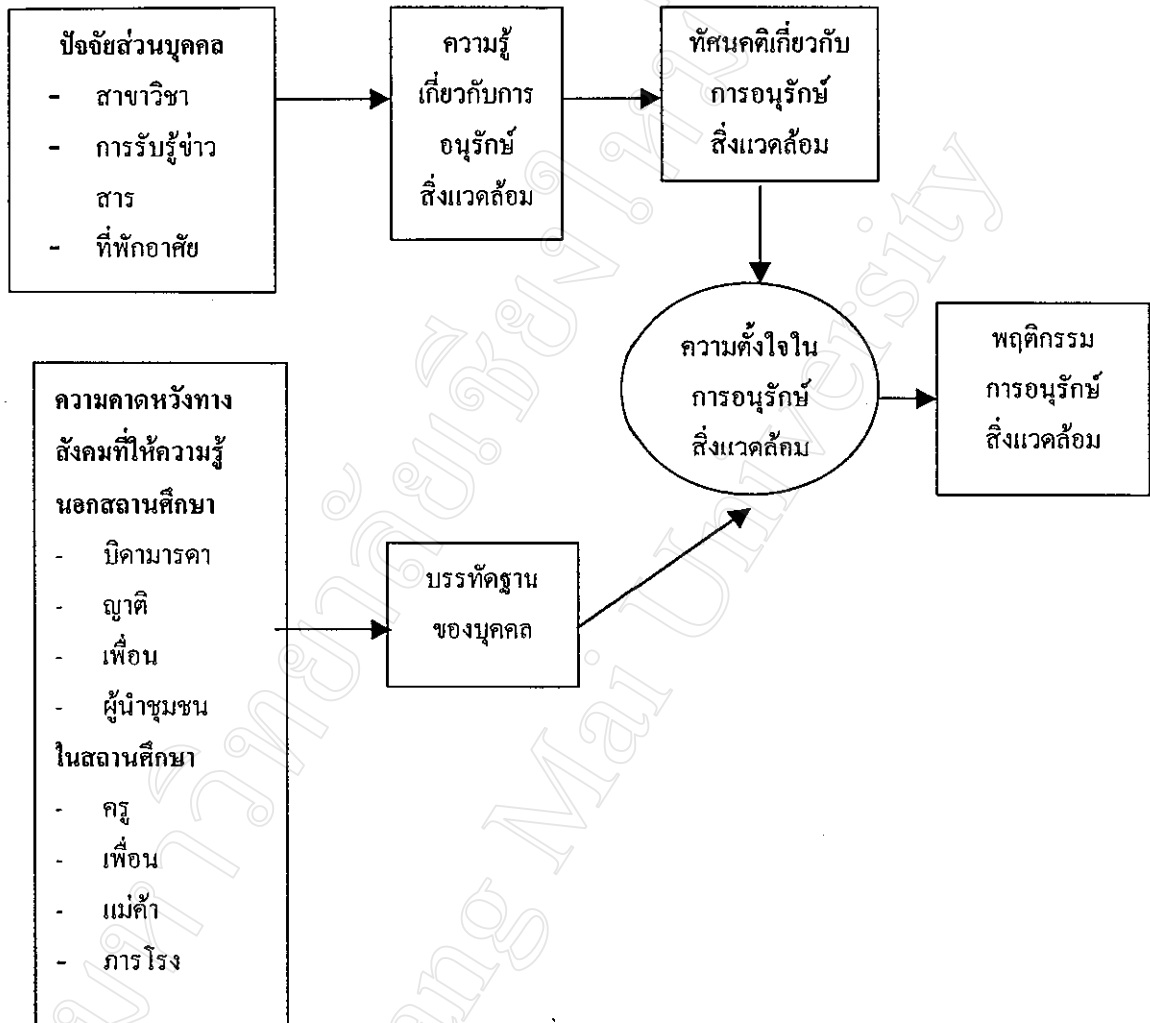
5. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วิบูลย์ สุรินทร์ธรรม (2538) ได้ศึกษาเรื่อง ความตระหนักและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินอยู่ในระดับสูง ส่วนในด้านเกี่ยวกับ น้ำ อากาศ ป่าไม้ และเสียงอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้วัฒนา จันทร์เสน (2539 : 123-126) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาสาขาที่เรียน และการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ สุวรรณียุวชาติ (2532) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง

6. ความตั้งใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ณัฐฉนิชชา ภูโต (2538) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความตระหนักและความตั้งใจที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจนครบาล พบว่า ข้าราชการตำรวจในสถานีตำรวจนครบาลมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง

กรอบแนวคิดในการศึกษา



จากทฤษฎี การวิจัยและกรอบแนวคิดในข้างต้นสามารถนำมาสร้างเป็นสมมติฐานและนิยามศัพท์ได้ดังนี้ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กันระหว่าง ความรู้ ทัศนคติ ความตั้งใจและพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. ความคาดหวังทางสังคมมีความสัมพันธ์กันระหว่าง บรรทัดฐานทางสังคมของบุคคล ความตั้งใจและพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- สาขาวิชา หมายถึง แผนกสาขาที่นักเรียนระดับชั้น ปวช. 3 ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพะเยากำลังศึกษาอยู่ ได้แก่ สาขาพาณิชยการ ซึ่งแบ่งเป็น 3 แผนก คือ

- บัญชี
- การขาย
- คอมพิวเตอร์

- การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวารสารต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียน จากตำราการเรียนวิชาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และนอกห้องเรียน

- ที่พักอาศัย หมายถึง สถานที่ที่นักเรียนใช้อยู่อาศัย ในที่นี้หมายถึง บ้านบิดามารดาหอพัก

2. ความคาดหวังทางสังคม หมายถึง การที่นักเรียนทราบว่า บุคคลทั้งในสถานศึกษา ได้แก่ ครู-อาจารย์ เพื่อน พ่อค้าแม่ค้า และนักการภารโรง และนอกสถานศึกษา ได้แก่ บิดามารดา ญาติ กลุ่มเพื่อน และผู้นำชุมชน คาดหวังในด้านกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนสาขาพาณิชยการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพะเยา เกี่ยวกับความสะอาดและเรื่องการใช้พลังงาน

3. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนสาขาพาณิชยการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพะเยาในเรื่องของ

- ความสะอาด
- การทำความสะอาดในห้องเรียน การแยกขยะ (ขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะรีไซเคิล)
- พลังงาน

 การใช้ ไฟฟ้า หมายถึง การดูแลรักษาอุปกรณ์และเครื่องใช้ไฟฟ้า การเปิด-ปิดไฟฟ้ การสนองต่อนโยบายการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของรัฐ

4. ทักษะคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ของนักเรียนสาขาพาณิชยการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพะเยา ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องของ ความสะอาด และพลังงาน

5. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในเรื่องของ ความสะอาด และพลังงาน

6. บรรทัดฐานในเรื่องพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง แนวทางที่บุคคลรับนำมาปฏิบัติในเรื่องของ

- การรักษาความสะอาด
- การใช้พลังงาน

7. ความตั้งใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง ความมุ่งมั่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเรื่องของ

- การรักษาความสะอาด
- การใช้พลังงาน

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตพื้นที่

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง คือ โรงเรียนเอกชน จำนวน 3 แห่งในจังหวัดพะเยา

ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความคาดหวังทางสังคม ความรู้ ทัศนคติ ความตั้งใจ บรรทัดฐานทางสังคมของบุคคล ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative study) ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางดำเนินการศึกษาโดยมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ วิธีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ หน่วยในการศึกษาคือ นักเรียนสาขาพาณิชยการระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพะเยา มีทั้งหมด 3 โรงเรียน

มีจำนวนนักเรียน 294 คน ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ประชากร (Population) ทั้งหมดเป็นตัวอย่างในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ทำกรเก็บข้อมูลไว้แล้ว เป็นข้อมูลทั่วไปที่ได้จากทางหน่วยงานราชการ รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รายงานเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางที่จะใช้ทำการเก็บข้อมูลในการทำการศึกษาวิจัยต่อไป เช่น ข้อมูลด้านพื้นที่ ความเป็นมาของโรงเรียน ความสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน หรือระหว่างอาจารย์กับนักเรียน เป็นต้น

2. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามที่สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ สาขาวิชาที่เรียน ที่พักอาศัย และการรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ

ส่วนที่ 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ของนักเรียน ที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในประเด็นเกี่ยวกับ ความสะอาด การใช้พลังงานไฟฟ้า

ตอนที่ 2 ทักษะที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ในเรื่องของ ความสะอาดและการใช้พลังงานไฟฟ้า

ตอนที่ 3 บรรทัดฐานของกลุ่มที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในเรื่องของ ความสะอาดและการใช้พลังงานไฟฟ้า

ตอนที่ 4 ความตั้งใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในเรื่องของ ความสะอาดและการใช้พลังงานไฟฟ้า

ตอนที่ 5 ความคาดหวังทางสังคมที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของ ความสะอาด และการใช้พลังงานไฟฟ้า

ตอนที่ 6 พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในเรื่องของ ความสะอาดและการใช้พลังงานไฟฟ้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

2. เกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับความรู้ ในเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้า และการรักษาความสะอาด เกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 7 ข้อ แบ่งคะแนนออกเป็น 2 ระดับ คือ

ตอบถูก ให้ 1 คะแนน

ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

3. เกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน คำถามมีทั้งหมด 10 ข้อ ให้ผู้ตอบ ตอบตามสภาพความเป็นจริงตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 4 ระดับ คือ

คำถามเชิงบวก	เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีระดับคะแนน	4 คะแนน
	เห็นด้วย หมายถึง มีระดับคะแนน	3 คะแนน
	ไม่เห็นด้วย หมายถึง มีระดับคะแนน	2 คะแนน
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีระดับคะแนน	1 คะแนน

คำถามเชิงลบ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีระดับคะแนน	4 คะแนน
	ไม่เห็นด้วย หมายถึง มีระดับคะแนน	3 คะแนน
	เห็นด้วย หมายถึง มีระดับคะแนน	2 คะแนน
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง มีระดับคะแนน	1 คะแนน

4. เกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในเรื่องของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคำถามมีทั้งหมด 14 ข้อ ให้ผู้ตอบ ตอบตามสภาพความเป็นจริงตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 3 ระดับ คือ

คำถามเชิงบวก	ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง มีระดับคะแนน	3 คะแนน
	ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง มีระดับคะแนน	2 คะแนน
	ไม่ปฏิบัติ หมายถึง มีระดับคะแนน	1 คะแนน

คำถามเชิงลบ	ไม่ปฏิบัติ หมายถึง มีระดับคะแนน	3 คะแนน
	ปฏิบัติบางครั้ง หมายถึง มีระดับคะแนน	2 คะแนน

ปฏิบัติทุกครั้ง หมายถึง มีระดับคะแนน 1 คะแนน

5. เกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในเรื่องของบรรทัดฐานทางสังคม มี 10 ข้อ มี 2 ระดับ คือ

ใช่ ให้ 1 คะแนน

ไม่ใช่ ให้ 0 คะแนน

6. เกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนในเรื่องของความตั้งใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มี 12 ข้อ มี 2 ระดับ คือ

ใช่ ให้ 1 คะแนน

ไม่ใช่ ให้ 0 คะแนน

7. เกณฑ์การประเมินเกี่ยวกับความคาดหวังทางสังคม มี ระดับความถี่ในการถูกชักชวนจากบุคคลอื่น คือ

5 ครั้งขึ้นไป	หมายถึงมีระดับคะแนน 5 คะแนน
3-4 ครั้ง	หมายถึงมีระดับคะแนน 4 คะแนน
2 ครั้ง	หมายถึงมีระดับคะแนน 3 คะแนน
1 ครั้ง	หมายถึงมีระดับคะแนน 2 คะแนน
ไม่เคย	หมายถึงมีระดับคะแนน 0 คะแนน

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักเรียนจำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเข้าใจต่อข้อคำถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามดังนี้คือ

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและการรักษาความสะอาด เท่ากับ 0.8

ทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและการรักษาความสะอาด เท่ากับ 0.8

พฤติกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและการรักษาความสะอาดโรงเรียน เท่ากับ 0.7

ความตั้งใจในการลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและการรักษาความสะอาดโรงเรียน เท่ากับ 0.7

บรรทัดฐานส่วนบุคคลเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและการรักษาความสะอาดโรงเรียน เท่ากับ 0.7

ความคาดหวังทางสังคม เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องของการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและการรักษาความสะอาดโรงเรียน เท่ากับ 0.8

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงครูใหญ่โรงเรียนไชยพันธ์พงษ์เทคโนโลยี โรงเรียนบริหารธุรกิจพะเยา และโรงเรียนพะเยาพิชชการเทคโนโลยี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. หลังจากได้รับอนุมัติจากครูใหญ่โรงเรียนทุกโรงเรียนแล้ว ผู้วิจัยได้ประสานงานกับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องที่ละเอียดและให้คะแนนตามเกณฑ์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สามารถสรุปการหาค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	สถิติที่ใช้บอกขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์	สถิติที่ใช้ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
ที่พักอาศัย	ความคาดหว้งทางสังคม	-	t - Test
สาขาวิชาที่เรียน	ทัศนคติ	-	t - Test
การรับรู้ข่าวสาร	ความรู้	Pearson's r	F - test
ความรู้	ทัศนคติ	Pearson's r	F - test
ทัศนคติ	ความตั้งใจ	Pearson's r	F - test
ความตั้งใจ	พฤติกรรม	Pearson's r	F - test
ความคาดหว้งทางสังคม	บรรทัดฐานของบุคคล	Pearson's r	F - test
บรรทัดฐานของบุคคล	ความตั้งใจ	Pearson's r	F - test